

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde

GASTROİNTESTİNAL

Sistem Problemlerine Yaklaşım

GASTROİNTESTİNAL

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde

GASTROİNTESTİNAL

Sistem Problemlerine Yaklaşım

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

© 2021 Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.

**Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde
GASTROİNTESTİNAL Sistem Problemlerine Yaklaşım**

Editör

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

ISBN: 978-625-7146-78-4

Kitaptaki bölüm içeriklerinin sorumluluğu, yazarlarına aittir.

5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yayım hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve güncellenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalıdır. Yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında, tedavilerde ve ilaç uygulamalarında değişiklikler yapılması gerekli olabilir. Okuyuculara, ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan son bilgileri mutlaka kontrol etmeleri önerilir. Dozaj, uygulama şekilleri ve kontrendikasyonlar; güncel bilgiler ışığında sürekli olarak takip edilmelidir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini, en doğru ilaçları ve dozları belirlemek; uygulamayı yapan hekim sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

Yayına Hazırlayan : Ankara Nobel Tıp Kitabevleri

Yayın Koordinatörü : Mehmet Ali KARACA (mehmetalikaraca@ankaranobel.com)

Grafik Tasarım : Fatih Şamil ULUDAĞ (www.medihealthacademy.com)

Baskı ve cilt : Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd.Şti.
İvedik Org.san.1420 Cad. No.58/1 Yenimahalle/ Ankara

Sertifika No : 47479

Baskı Tarihi : 2021, Ankara

MERKEZ ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ Adres: Sağlık 1 Sok. No: 17/D Sıhhiye / ANKARA Tel: 0 312 434 10 87 - 0 312 434 05 17 Faks: 0 312 434 02 99 E-mail: info@ankaranobel.com	ŞUBE ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ Adres : Süleyman Sırrı Cad. No: 16/1 Sıhhiye / ANKARA Tel : 0 312 432 05 18 E-mail : info@ankaranobel.com
ŞUBE İZMİR NOBEL TIP KİTABEVİ Adres: Kazım Dirik Mah. 186/1 Sok. No: 3D Bornova / İZMİR Tel: 0 232 343 10 50 - 0 232 343 60 20 Faks: 0 232 343 30 60 • E-mail: info@ankaranobel.com	ŞUBE İSTANBUL NOBEL KİTABEVİ Adres : Rasim Paşa Mah. Rıhtım Cad. Derya İş Mrk. No: 28/18 Kadıköy / İSTANBUL Tel : 0 216 550 09 07 E-mail : info@ankaranobel.com

Online Satış: www.ankaranobel.com

ÖNSÖZ

'Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde Gastrointestinal Sistem Problemlerine Yaklaşım' kitabı, alanında tecrübeli meslektaşlarımız tarafından yazılmış, aile hekimleri başta olmak üzere tüm birinci basamak hekimlerinin başvurabileceğini düşündüğümüz kapsamlı bir eserdir. Bu eser hazırlanırken, aile hekimleri ve birinci basamak hekimleri yanı sıra birçok branşta asistan hekimlerin de referans alabileceği ve günlük hekimlik pratiğinde karşılaştıkları gastrointestinal sistem problemlerinin çözümünde yol gösterecek bir kitap olması hedeflenmiştir. Bu kitabın, tüm meslektaşlarımıza gastrointestinal sistem problemlerine bilimsel bir bakış açısı sağlayacağı ve doğru klinik yaklaşımların geliştirilmesinde olumlu katkıları olacağı umudunu taşımaktayım.

Kitabın ortaya çıkma sürecinde bana desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, ayrıca yazar olarak da kitaba katkıda bulunan sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Esra GÜZEL TANOĞLU'na minnettarım.

Bu kapsamlı kitabın hazırlanmasında, yoğun çalışma tempolarına rağmen verdikleri değerli bilimsel katkıları için tüm yazarlarımıza sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bu eserin planlanması ve hazırlanması aşamasında verdiği tüm destekler için sayın Doç. Dr. Aydın ÇİFCİ hocama gönülden teşekkürlerimi sunuyorum. Kitabın dizgisini yapan Sn. Fatih Şamil ULUDAĞ'a, kitabın okuyuculara ulaşmasını sağlayan Ankara Nobel Tıp Kitabevi'ne, kitabın baskısını yapan, dağıtımında görev alan ve bu eserin ortaya çıkma sürecinde herhangi bir aşamasında katkıda bulunan herkese en içten teşekkürlerimi iletiyorum.

Doç. Dr. Alpaslan TANOĞLU

Ankara, 2021

YAZARLAR

Dr. Ali KARATAŞ

Kars Harakani Devlet Hastanesi, Gastroenteroloji Kliniği, Kars

Dr. Alpaslan KARABULUT

Hitit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum

Dr. Alpaslan TANOĞLU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları ve Gastroenteroloji Kliniği, İstanbul

Dr. Atilla ALTUNTAŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Nefroloji Bilim Dalı, Isparta

Dr. Başak ÇAKIR GÜNEY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sultan Abdulhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Bayram YILMAZ

Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi, Patoloji Kliniği, Çorum

Dr. Betül DOĞANTEKİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan Abdulhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Burcu BAŞARAN GÜNGÖR

Adapazarı İlçe Sağlık Müdürlüğü, Sakarya

Dr. Bülent Barış GÜVEN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan Abdulhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, İstanbul

Dr. Dinçer ATILLA

1 No'lu Aile Sağlığı Merkezi, Menemen, İzmir

Dr. Duygu YÜKSEL ALTIPARMAK

Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul

Dr. Esmâ ÖZÇELİK

Kastamonu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kastamonu

Dr. Esra Güzel TANOĞLU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Moleküler Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı, İstanbul

Dr. Fatma Zeynep ÖZEN

Amasya Üniversitesi, Sabuncuoğlu Şerefeddin Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Patoloji Bölümü, Amasya

YAZARLAR

Dr. Ferhat ÇETİN

NB Kadıköy Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Gülhan SARIÇAM

Pursaklar Devlet Hastanesi, Nöroloji Bölümü, Ankara

Dr. Güray CAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Gastroenteroloji Bilim Dalı, Bolu

Dr. Hamdi TÜFEKÇİ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Servisi, İstanbul

Dr. İhsan SOLMAZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Diyarbakır

Dr. Kadem ARSLAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Muhammet Emin ERDEM

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Mehmet Onat ÇAKIT

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, Ankara

Dr. Metin ÖZSOY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Ankara

Dr. Murat YENİÇERİ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Mustafa AKAR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gastroenteroloji Kliniği, Bursa

Dr. Mustafa ÇAPRAZ

Amasya Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Amasya

Dr. Mustafa TEKİN

Mardin Devlet Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Mardin

YAZARLAR

Dr. Mustafa Can ŞENOYMAK

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Müjgan GÜRLER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Bolu

Dr. Navdar Doğuş UZUN

Midyat Devlet Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Mardin

Dr. Orkun SARIÇAM

Pursaklar Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Ankara

Dr. Özgür SİRKECİ

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji Bilim Dalı, Isparta

Dr. Salih CESUR

Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Ankara

Dr. Semanur ŞAHİN

İstanbul Valiliği Üsküdar Bahçelievler Aile Sağlığı Merkezi, 34.38.003 No'lu Aile Hekimliği Birimi, İstanbul

Dr. Sevim AKSOY KARTÇI

Gölcük Necati Çelik Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği, Kocaeli

Dr. Suat BENEK

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Tekirdağ

Dr. Volkan TAŞOVA

Suluova Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Amasya

Dr. Yasemin DOĞAN KAYA

Jandarma Üsteğmen Rahim Çelik Aile Sağlığı Merkezi, Sultanbeyli, İstanbul

Dr. Yeşim ÖNAL TAŞTAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yoğun Bakım Kliniği, İstanbul

Dr. Zafer ÇIRAK

Honaz Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Denizli

Dr. Zehra SARIKAYA DEMİRBAŞ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Dr. Zeliha SERİNDAGÇ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM Yeni Başlangıçlı Dispepsiye Yaklaşım..... 1-5
Müjgan GÜRLER
2. BÖLÜM Covid-19 Enfeksiyonu ve
Gastrointestinal Sistem Bulguları..... 6-10
Metin ÖZSOY, Salih CESUR
3. BÖLÜM Disfajili Hastaya Yaklaşım..... 11-14
Betül DOĞANTEKİN
4. BÖLÜM Gebelerde Dispepsiye Yaklaşım..... 15-17
Mustafa TEKİN
5. BÖLÜM Gastroözofageal Reflü Hastalığı..... 18-23
Mehmet Onat ÇAKIT
6. BÖLÜM Peptik Ülserli Hastaya Yaklaşım..... 24-27
Sevim AKSOY KARTCI
7. BÖLÜM *Helicobacter pylori* Enfeksiyonuna Yaklaşım 28-31
Sevim AKSOY KARTCI
8. BÖLÜM Bulantı ve Kusmaya Yaklaşım..... 32-35
Dinçer ATİLA
9. BÖLÜM Karın Ağrılı Hastaya Yaklaşım 36-39
Sema Nur ŞAHİN
10. BÖLÜM Akut İshalli Hastaya Yaklaşım..... 40-44
İhsan SOLMAZ
11. BÖLÜM Kronik İshalli Hastaya Yaklaşım..... 45-49
İhsan SOLMAZ
12. BÖLÜM Kabızlığa Yaklaşım 50-53
Ali KARATAŞ

İÇİNDEKİLER

- 13. BÖLÜM** Üst Gastrointestinal Sistem Kanamaları 54-57
Zeliha SERİNDAĞ
- 14. BÖLÜM** Alt Gastrointestinal Sistem Kanamalı
Hastaya Yaklaşım 58-61
Zeliha SERİNDAĞ
- 15. BÖLÜM** Sarılıklı Hastaya Yaklaşım 62-68
Güray CAN, Müjgan GÜRLER
- 16. BÖLÜM** Gebelikte Karaciğer Enzim Yüksekliği ve
Bilirubin Yüksekliği Olan Hastaya Yaklaşım..... 69-72
Navdar Doğuş UZUN
- 17. BÖLÜM** Asitli Hastaya Yaklaşım..... 73-77
Yeşim ÖNAL TAŞTAN
- 18. BÖLÜM** Anormal Karaciğer Testlerine Yaklaşım 78-85
Güray CAN
- 19. BÖLÜM** Özofagus Varisli ve Portal
Hipertansiyonlu Hastaya Yaklaşım..... 86-89
Özgür SİRKECİ
- 20. BÖLÜM** Akut Pankreatitli Hastaya Yaklaşım 90-93
Bülent Barış GÜVEN
- 21. BÖLÜM** Kronik Pankreatitli Hastaya Yaklaşım 94-98
Mustafa AKAR
- 22. BÖLÜM** Malabsorbsiyonu Olan Hastaya Yaklaşım 99-101
Orkun SARIÇAM
- 23. BÖLÜM** Enteral ve Parenteral Beslenme 102-104
Hamdi TÜFEKÇİ

İÇİNDEKİLER

- 24. BÖLÜM** İrritabl Bağırsak Sendromu 105-110
Mehmet Onat ÇAKIT
- 25. BÖLÜM** İnflamatuvar Bağırsak Hastalığına Yaklaşım 111-116
Burcu BAŞARAN GÜNGÖR
- 26. BÖLÜM** Kolorektal Kanselerde Tarama ve
Kolon Poliplerinde Takip Önerileri 117-120
Yasemin DOĞAN KAYA
- 27. BÖLÜM** Kolon Divertiküler Hastalığı ve
Yaygın Anorektal Hastalıklara Yaklaşım 121-127
Alpaslan KARABULUT
- 28. BÖLÜM** Mezenter Vasküler Yetmezlikli Hastaya
Yaklaşım 128-130
Muhammet Emin ERDEM
- 29. BÖLÜM** Akut Bağırsak Obstrüksiyonlarına Yaklaşım 131-134
Suat BENEK
- 30. BÖLÜM** Akut Apandisite Yaklaşım 135-138
Y. Duygu ALTIPARMAK
- 31. BÖLÜM** Ailevi Akdeniz Ateşi (FMF) Olan
Hastaya Yaklaşım 139-143
Mustafa ÇAPRAZ
- 32. BÖLÜM** Akut Viral Hepatitli Hastaya Yaklaşım 144-148
Esmâ ÖZÇELİK
- 33. BÖLÜM** Kronik Viral Hepatitli Hastaya Yaklaşım 149-152
Esmâ ÖZÇELİK
- 34. BÖLÜM** Toksik ve İlaça Bağlı Hepatitli Hastaya
Yaklaşım 153-155
Orkun SARIÇAM

İÇİNDEKİLER

35. BÖLÜM Otoimmün Hepatit 156-159
Başak ÇAKIR GÜNEY
36. BÖLÜM Primer Biliyer Kolanjit 160-164
Alpaslan TANOĞLU
37. BÖLÜM Primer Sklerozan Kolanjit 165-169
Kadem ARSLAN
38. BÖLÜM Alkolik Karaciğer Hastalığına Yaklaşım 170-173
Zehra SARIKAYA DEMİRBAŞ
39. BÖLÜM Non-alkolik Yağlı Karaciğer
Hastalığı Olan Hastaya Yaklaşım 174-177
Mustafa Can ŞENOYMAK
40. BÖLÜM Siroz ve Komplikasyonları 178-181
Murat YENİÇERİ
41. BÖLÜM Karaciğer Nakli Öncesi ve Sonrası
Takip Önerileri 182-184
Volkan TAŞOVA
42. BÖLÜM Safra Kesesi Hastalıklarına Yaklaşım 185-189
Zafer ÇIRAK
43. BÖLÜM Safra Yolu Taşı ve Akut Kolanjitli
Hastaya Yaklaşım 190-192
Muhammet Emin ERDEM
44. BÖLÜM İstemsiz Kilo Kaybı Olan Hastaya Yaklaşım 193-197
Kadem ARSLAN
45. BÖLÜM Çölyak Hastalığına Yaklaşım 198-203
Betül DOĞANTEKİN

İÇİNDEKİLER

- 46. BÖLÜM** Hepatobiliyopankreatik Kanserli Hastalarda Takip ve Problemlerin Yönetimi 204-206
Volkan TAŞOVA
- 47. BÖLÜM** Gastrointestinal Sistem Kanserli Hastalarda Takip ve Problemlerin Yönetimi 207-212
Alpaslan KARABULUT
- 48. BÖLÜM** Palyatif Bakım Hastalarında ve Geriatrik Yaş Grubunda Gastrointestinal Problemlere Yaklaşım 213-216
Gülhan SARIÇAM
- 49. BÖLÜM** Bağırsak Mikrobiyotası ve İnsan Sağlığı 217-222
Ferhat ÇETİN
- 50. BÖLÜM** Hepatorenal Sendrom 223-226
Atıla ALTUNTAŞ, Özgür Timuçin KUTLU
- 51. BÖLÜM** Gastroenterolojide Genetik Hastalıklar ve Risk Değerlendirmeleri 227-231
Esra GÜZEL TANOĞLU
- 52. BÖLÜM** Gastrointestinal Traktus Hastalıklarında Patoloji Raporunun Değerlendirilmesi 232-238
Bayram YILMAZ
- 53. BÖLÜM** Hepatobiliyopankreatik Hastalıklarda Patoloji Raporunun Değerlendirilmesi 239-243
Fatma Zeynep ÖZEN
- Dizin** ..... i-iv